

م. سروش

سده جشن همه ایرانیان است.

جشن سده که در آغاز شامگاه دهم بهمن ماه یعنی آبان روز از بهمن ماه برگزار می‌شود، یکی از بزرگترین جشن‌های ایرانیان است که از روزگاران کهن در ایران مرسوم بوده است. زنده یاد استاد مهرداد بهار معتقد است که واژه سده از فارسی کهن به معنی پیدایش و آشکار شدن آمده و آن را برگزاری مراسمی به مناسبت چهلمین روز تولد خورشید (یلدا) دانسته و می‌نویسد: ... جشن سده سپری شدن چهل روز از زمستان و دقیقاً در پایان چله بزرگ قرار دارد. البته به جشنی دیگر که در دهم دی ماه برگزار می‌شده و کمابیش مانند جشن سده بوده هم باید توجه کنیم که در آن نیز آتش‌ها می‌افروختند. اگر نخستین روز زمستان را پس از شب یلدا - تولد دیگری برای خورشید بدانیم، می‌توان آن را هماهنگ با جشن گرفتن در دهمین و چهلمین روز تولد، آیین کهن و زنده ایرانی دانست. (در همه استان‌های کشور و سرزمین‌های ایرانی نشین، دهم و چهلم کودک را جشن می‌گیرند) و این واژه "sadeh" (اسم مونث) که به معنی پیدایی و آشکار شدن است، در ایران باستان sadok و در فارسی میانه sadag بوده و واژه عربی سذق و نوسذق (معرب نو سده) از آن آمده است.

سده را منسوب به شعاره صد دانسته‌اند بطوری که ابوریحان بیرونی در رابطه با ارتباط جشن سده و عدد صد در کتاب التفهیم چنین می‌نویسد: «سده گویند یعنی صد و آن یادگار اردشیر بابکان است و در علت و سبب این جشن گفته‌اند که هرگاه روزها و شب‌ها را جداگانه بشمارند، میان آن و آخر سال عدد صد بدست می‌آید و برخی گویند علت این است که در این روز زادگان کیومرث، پدر نخستین، درست صد تن شدند و یکی از خود را بر همه پادشاه گردانیدند» و نیز آمده: «اما سبب نامش سده چنانست که از آن تا نوروز پنجاه روز است و پنجاه شب.»

و نیز در زین‌الاحبار آمده که «بعضی گفته‌اند میان این روز و میان نوروز صد شبانه روز است یعنی پنجاه روز و پنجاه شب، بر این سبب سده نام کردندش.»

گردیزی مؤلف زین‌الاحبار همچنین آورده: «سده بزرگ، چنین گویند مغان که اندر این روز صد مردم تمام شده بود از نسل میشی و میشیانه و ایشان دو مردم نخستین بودند، چنانکه مسلمانان گویند آدم و حوا، مغان را آن دو تن بودند...»

در برهان قاطع اشاره به آن دارد که واضع این جشن کیومرث است. در چنین روزی فرزندان وی به صد تن رسیدند و چون بالغ شدند در شب این روز جشن گرفتند و همه را کدخدا کرد و فرمود که آتش بسیار افروختند و بدان سبب آن را سده گویند.

رضا مرادی غیاث آبادی نویسنده، پژوهشگر و مردم‌شناس می‌گوید: یکی از دلایلی که برای پیدایش سده یاد می‌کنند همانا کشف آتش توسط هوشنگ‌شاه در شاهنامه فردوسی است. باید گفت که داستان کشف آتش در زمان هوشنگ، هیچگاه باور ایرانیان نبوده و از ساخته‌های جدیدتر است. این فرضیه امروزه مورد توجه بیشتر شاهنامه‌شناسان قرار گرفته و از جمله در نسخه‌های تصحیح شده آقایان، استاد جلال خالقی مطلق و مصطفی جیحونی، وی می‌افزاید: «همچنین می‌دانیم که کشف آتش بسیار کهن‌تر از عصر هوشنگ است که با توجه به اشاره‌های شاهنامه در باره چگونگی و دستاوردهای زندگی انسان در آن دوره (ساخت ابزار ریزسنگی، یکجانشینی، آغاز کشت و زرع و اهلی کردن برخی حیوانات)، می‌بایست با دوره‌ای منطبق باشد که در باستان‌شناسی بنام «میان‌سنگی / مژولیت» (حدود ۱۵۰۰۰ تا ۱۰۰۰۰ سال پیش) خوانده می‌شود. و از سوی دیگر این بیت‌ها در برخی نسخه‌های متقدم شاهنامه و از جمله کهن‌ترین آن (دست‌نویس فلورانس) وجود ندارد.»

با توجه به پژوهش‌ها، در کتاب «التفهیم» و هم «آثارالباقیه» ابوریحان، از پدید آمدن آتش سخنی نیست بلکه آن را افروختن آتش بر بام‌ها می‌داند که به دستور فریدون انجام گرفت و در نوروزنامه آمده است که: «آفریدون ... همان روز که ضحاک بگرفت جشن سده بر نهاد و مردمان که از جور و ستم ضحاک رسته بودند، پسندیدند و از جهت فال نیک،

جشنی زرتشتی نیست و اگر زرتشتیان آن را برگزار می کنند به دلیل این است که به جشن های ایرانی دلبستگی دارند. فریدون جنیدی نیز معتقد است که جشن سده تنها یک آیین زرتشتی نیست و ریشه در تمدن باستانی ایران دارد؛ و به نظر او، عمومی کردن جشن سده تنها از راه حمایت ملی ممکن است و باید از طریق رسانه های گروهی انعکاس اخبار جشن سده را تقویت کرد تا مردم با این واقعیت آشنا شوند که سده جشن همه ایرانیان است.

منابع:

- ۱- مهرداد بهار؛ پژوهشی در فرهنگ ایران،
- ۲- فرهنگ برهان قاطع ذیل لغت سده.
- ۳- ابوریحان بیرونی، محمد بن احمد، التفهیم، با تصحیح جلال همای، تهران، ۱۳۱۸،
- ۴- ابوریحان بیرونی، محمد بن احمد، مقلم علی اکبر دانا مرشد، تهران، خیام، ۱۳۲۱، ص ۲۲۶.
- ۵- رضا مرادی غیاث آبادی؛ سایت پژوهش های ایرانی
- ۶- سایت میراث فرهنگی؛ گزارش مراسم سده

به محل برگزاری می روند. بطور کلی باید گفت جشن سده یک جشن زرتشتی نیست و در سده های نخستین هجری شمسی جشنی فراگیر و ملی بوده است. میرجلال الدین گزازی در این باره می گوید: در کتاب های تاریخی از برگزاری این جشن بسیار سخن رفته است. برای نمونه در تاریخ می خوانیم که مردآویج که از امیران زیاری بود و به فرهنگ ایرانی بسیار باورمند، نخست بار در ایران نو جشن سده را با شکوه بسیار در اصفهان برپا می داشت. بیهقی نیز در تاریخ خود نوشته است که سلطان مسعود غزنوی نیز جشن سده را آنچنان برگزار کرده بود که فروغ آتش سده را از دو فرسخی می توانسته اند دید.

به نظر میرجلال الدین گزازی «جشن سده یک پدیده فرهنگی است و برای فراگیر کردن جشن سده باید این نکته را بر همگان روشن گردانید که جشن سده

آن روز را جشن کردند و هر سال تا به امروز، آیین آن پادشاهان نیک عهد را در ایران و دور آن به جای می آورند.»

جشن سده از زمان اردشیر بابکان رسمی شده و عمومیت یافته است. به نوشته مورخان همچون بیرونی، بیهقی، گردیزی، جشن سده یکی از سه جشن بزرگ ایرانیان است که در دوران اسلامی، تا اواخر دوران خوارزمشاهیان و حمله مغول دوام آورده و هم سلاطین و امیران و هم مردم عادی این جشن را بپا می داشتند. در دوران صفویه و پس از آن سندی از برگزاری جشن سده بصورت رسمی در دست نیست، اما سده سوزی توسط خود مردم در نقاط مختلف کشور به طور پراکنده برگزار می شده است. هم اکنون این جشن در بسیاری از شهرهای ایران از جمله در کرمان، یزد، شیراز از طرف زرتشتیان با شکوهی تمام برگزار می شود که بسیاری برای شرکت در مراسم و دیدن سده سوزی

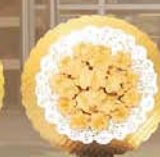
ARMONDS BAKERY & CAFE

کافه قنادی ایرانی آرموند

- ✓ انواع شیرینیجات ایرانی
- ✓ انواع کیک و شیرینیجات عقد و عروسی
- ✓ نان بربری - نان شیرمال - پیراشکی - کیک جشن تولد
- ✓ انواع قهوه - کاپوچینو - چای
- ✓ تزئین نان سفره عقد
- ✓ Cake & Pastry

هر گونه سفارشات پذیرفته میشود

12151 Westheimer Rd. Suite L
Houston, Tx. 77077
Tel: 281 - 679 - 9444

(جنب فروشگاه فونیشیا)